№ 235 Դեկտեմբերի 17 Ուրբաթ 1882 Դեկտեմբերի 17 Ուրբաթ № 235

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ
„ՄՇԱԿ“
ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ
(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)
ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1883 ԹՒԻՆ
Կը հրատարակվի նոյն ձևով և նոյն պրօգրամայով:
ՊՐՕԳՐԱՄԱ.
I. ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսվայ 6 րուբլի, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլի:
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԷՆ. Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»
Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անգլիա և Թիւրքիա:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Քութայիսից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիւրքիայից: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Հնարաւոր են արդեօք վերանորոգութիւններ Թիւրքաց Հայաստանում:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱ

Երբ Անգլիան սկսեց եգիպտական արշաւանքը, մենք „Մշակի“ մի առաջնորդող յօդուածում գուշակեցինք, որ այդ արշաւանքը մեծ օգուտ կունենայ Թիւրքաց Հայերի համար:

Այժմ կարծում ենք, որ իրաւունք ունենք ասել որ մեր գուշակութիւնները կատարվում են:

Այն ժամանակից, երբ Գլադստոնի մինիստրութիւնը իր ձեռքը գցեց Անգլիայի կառավարութեան ղեկը, Անգլիայի քաղաքականութիւնը արեւելքում սկսեց քրիստոնեաներին նպաստաւոր դառնալ: Այդ ժամանակ նորից հանդէս դուրս եկաւ, արեւելեան միւս հարցերի շարքում, և Թիւրքաց Հայաստանի ներքին բարեկարգութիւնների հարցը: Բայց յանկարծ, եգիպտական արշաւանքից փոքր ինչ առաջ, Անգլիայի հեղինակութիւնը Կ. Պօլսում սկսեց թուլանալ և նրա փոխանակ տիրապետել սկսեց Թիւրքիայում գերմանական ազդեցութիւնը:

Այդ ժամանակ կրկին մոռացվեցաւ Արմենիայում մտցնելի վերանորոգութեան հարցը, որ պահանջում էր Եւրոպան Բերլինի դաշնագրի 61-որդ յօդուածով:

Այնուհետեւ, նոյն իսկ գերմանիայի ազդեցութեան տիրապետութեան ժամանակ արեւելքում, սկսվեցան անկարգութիւններ Եգիպտոսում և Արմենիայում: Եգիպտոսում Արաբի-փաշան էր գրգռում մահմեդականների ֆանատիկոսութիւնը, իսկ Արմենիայում նոյնն անելու փորձ էր փորձում շէյխ Իբադուլլահը:

Անգլիան սկսեց իր արշաւանքը և աջողութեամբ, կարճ ժամանակում, աւարտեց իր սկսած պատերազմը Եգիպտոսում:

Եւ ահա նրա ազդեցութիւնը Թիւրքիայում կրկին սկսեց աճել, իսկ գերմանիայի ազդեցութիւնը սկսեց թուլանալ, հետզհետէ նուազել:

Անմիջապէս Անգլիայի ազդեցութեան հզօրանալու հետ միասին, թիւրքեան կառավարութիւնը առեց շէյխ Իբադուլլահին և աքսորեց նրան Մուսուլ, Թիւրքաց կառավարութիւնը սկսեց նորից ուշադրութիւն դարձնել Արմենիայի դրութեան վրա, առաջին մինիստր Սաիդ-փաշա մտցրեց իր պրօգրամայի մէջ Արմենիայի վարչական վերանորոգութիւնների խնդիրը, վերջապէս Սուլթանը նորերումս վերահաստատեց Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքի պաշտօնում Ներսէս սրբազանին:

Այդպիսով ամեն անգամ երբ Անգլիայի ազդեցութիւնը սկսում է տիրապետող դառնալ Կ. Պօլսում, Թիւրքաց կառավարութիւնը սկսում է սիրով վերաբերվել դէպի Արմենիան և դէպի իր հպատակ հայերը: Իսկ երբ Անգլիայի ազդեցութիւնը նուազում է Թիւրքաց մայրաքաղաքում,—Թիւրքաց կառավարութիւնը անմիջապէս սկսում է ճնշել հայերին և հալածել նրանց:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ

Դեկտեմբերի 12-ին

Շտապում եմ հաղորդել մի քանի լուրեր, որոնք գուցէ հետաքրքիր լինեն ընթերցողին: Արդէն երկու շաբաթ է, որ մեր չորս կողմ եղած բարձրագիր սարերը ծածկվել են ձիւնի միակերպ սփռոցով. եղանակը ցուրտ է և առատ պարգևներ է խոստանում եկող տարվայ համար, միայն ներկայումս առօրեայ կենսական պիտոյքների գները սովորականից փոքր ինչ բարձրացան:

Ցայտնում եմ ուրախութեամբ, որ տեղիս հայ հասարակութիւնը, ըստ իր կարողութեան, չէ ուզում յետ մնալ իր միւս եղբայրակիցների առաջ մղման հասանքից: Նոյեմբերի 27-ին շաբաթ երեկոյեան, խաղացվեցաւ հայոց ուսումնարանում ալլեգրի յօգուտ նոյն ուսումնարանի, որից գոյացաւ մօտ 130 ր.: Նախ քան խաղի սկսելը աշակերտուհեաց երգեցիկ խումբը երգեց ազգային երգեր: Միւս օրը, կիրակի առաւօտեան, սուրբ պատարագին քարոզեց արժ. հ. Եսայեանը, Թիֆ. Հ. Բար. ընկերութեան նպատակների մասին: Հասարակութիւնը շատ համակրանքով վերաբերվեց այդ հարցին: Ինչպէս որ յայտնեց արժ. [illegible], յիշեալ ընկերութեան վարչութիւնը տնօրինել է հաստատել նոյն ընկերութեան մի ճիւղ եւս Քութայիսում: Սուրբ պատարագի աւարտումից յետոյ հաւաքվեցան ուսումնարանում և քուէարկութեամբ ընտրվեցան հինգ անդամներ, որոնցից պիտի ընտրվի և՛ նախագահ: Այդ ճիւղի թերթին ստորագրողաց թիւը առ այժմ հասնում է մօտ 24-ի. յոյս կայ որ թիւը կամաց կամաց շատանայ:

Ներկայ ամսիս 4-ին, տեղական թատրոնում սիրողների հայ խումբը յօգուտ տեղական հայոց ուսումնարանի խաղաց հանգուցեալ Տէր-Գրիգո-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՆԱՐԱՒՈ՞Ր ԵՆ ԱՐԴԵՕՔ ԲԵՐԼԻՆԻ ԴԱՇՆԱԳՐՈՎ ԽՈՍՏԱՑՎԱԾ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ:

(«С.-Петербургскія Вѣдомости» լրագրի թղթակցութիւնը *):

Մեր նախընթաց յօդուածում, որ տպված է «С.-Петерб. Вѣдомости» լրագրի 277 №-ում, մենք, ի միջի այլոց, մատնացոյց արինք այն բանի վրա, որ երբ եւրօպական պետութիւնների Թիւրքաց կայսրութեան հետ ունեցած յարաբերութիւնների մէջ քաղաքական խառնաշփոթութիւնները կը վերջանան, Բ. Դուռը անյապաղ կուղղի հայացքները իր երանելի անկիւնի, փոքր-Ասիայի վրա... Իբր թէ բանտարկութիւնից փախած, քրդական ցեղի գլուխ, Շէյխ Իբադուլլահը, այդ դէպքում յայտնվում է մի այնպիսի մարդ, որի վրա են ընկնում բոլոր յանցանքները, ընդունելով իր վրա Բ. Դրան շահերի պաշտպանութիւնը, որ արտայայտվում է քրիստոնէական տարրի ընդհանուր կոտորածի մէջ փոքր-Ասիայում, որի համար «Ռուսաստանը հնարեց և Եւրօպան ընդունեց» Բ. Դրան առելի Բերլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածը, որի զօրութեամբ նա պարտաւորվեցաւ մտցնել վերանորոգութիւններ այդ թշուառ երկրում:

Մենք չը սխալվեցանք մեր ենթադրութիւնների մէջ: Շէյխի բանտարկութիւնից ազատվելու հետ միաժամանակ, Բ. Դուռը, որ մինչև այժմ կատարեալ սառնասրտութեամբ էր վերաբերվում դէպի իր փոքր-ասիական բայաները և վիրաւորիչ կերպով անուշադիր էր թողնում Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանի իր հօտի պաշտպանութեան համար արած ամեն տեսակ յայտարարութիւններ, այս անգամ յայտնեց պատրիարքարանին, մինիստր Սաիդ-փաշայի ձեռքով, որ Բ. Դուռը կը սկսի քննել հայերի խնդիրքները այն դէպքում, եթէ ազգային ժողովը վերջնականապէս բացատրութիւններ կը տայ Ներսէս պատրիարքի քաղաքականութեան վերաբերութեամբ, այսինքն, ուրիշ կերպ ասելով, եթէ ազգային ժողովը կընդունի այդ քաղաքականութիւնը: Ազգային ժողովի անդամները, ուր մեծ դեր են խաղում Թիւրքաց դիպլօմատները, հաւաքվեցան սեպտեմբերի 30-ին պատրիարքարանի դահլիճում, աննշան թւով, որոնք բացառապէս Թիւրքաց կուսակցութեանը պատկանող անձինքներից էին բաղկացած, և, գլխաւոր քննելով մինիստրի առաջարկութիւնը, վճռեցին՝ ընդունել պատրիարքի հրաժարականը: Լրագիրները, որոնք հաղորդում են Բ. Դրան քաղաքականութեան մէջ եղած այդ դէպքի մասին, լցված են յուզող մանրամասնութիւններով: Բանը նրանումն է, որ Ներսէս պատրիարքը շատ նպաստեց Թիւրքաց Հայաստանի մէջ վերանորոգութիւնների մասին յայտնի կէտի մտցնելուն, Խրիմեան և Լուսինեան ժողովրդականութիւն ունեցող եպիսկոպոսների միջոցով, որոնք այցելեցին եւրօպական պալատները կօնգրեսի ժամանակ: Դրանից յետոյ Ներսէսը շատ անգամ դիմում էր Բ. Դրանը խնդրելով շտապեցնել վերանորոգութիւնների մտցնելը. բայց տեսնելով Բ. Դրան խորշելը, Ներսէսը բոլորովին յոյսը կտրեց իր բազմաթիւ հօտի դրութեան բարելաւութեան վրա. այդ պատճառով, մի տարի առաջ, պատրիարքը հրաժարական տուեց, յայտնելով, որ կը շարունակի միայն այն ժամանակ ծառայել, երբ անյապաղ կիրագործվեն Բերլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածի պահանջները: Հրաժարականը չընդունվեցաւ ազգային ժողովից, որը շատ անգամ աղաչում էր իր սիրելի հովւին շարունակել իր պատրիարքական ծառայութիւնը: Բ. Դուռը, ստանալով հրաժարականի մասին խնդիրքը, չէր պատասխանում, որովհետև չէր ցանկանում իր համաձայնութեամբ կարծես թէ քաջալերել այն առիթները, որոնք հրաժարականի պատճառ դարձան: Այդպէս հարցը ձգձգվում էր մինչև այժմ, երբ շէյխին նորից ազատութիւն է տուած, գաղտնի հրահանգով գործել ապագայում «հրի և սրի» ասպարէզի վրա,—ասպարէզի, որի վրա երկու տարի առաջ նա այնպէս փառաւորվեցաւ: Նախատեսելով որ պատրիարքը կարող է կրկին իր թողած պաշտօնը ստանձնել, իր հօտը պաշտպանելու համար, աչքի առաջ ունենալով առաջիկայ նոր ջարդը, և, այնու ամենայնիւ, ցանկանալով մի կողմից, ազատվել այդ «կամակոր և անհնազանդ արեւելցից», և միւս կողմից համոզել հայերին, որ հէնց նա է վերանորոգութիւնների յապաղման պատճառը, Սաիդ-փաշան, գործ դրեց վերոյիշեալ թակարդը, որի մէջ և ընկան հայերը, Սաիդ-փաշային հաւատարիմ Թիւրքասէր կուսակցութեան պատկանող բիւրօկրատների շնորհիւ, որոնց բարքերի հետ ծանօթացրինք ընթերցողին մեր նախընթաց յօդուածում:

Սեպտեմբերի 30-ի Ազգային ժողովի նիստը ներկայացնում է բարքերի ապականութեան մի հազուագիւտ պատկեր, դէպի որը կարող է հասնել ստրկացած ժողովուրդը: Այստեղ ամեն բան վտանգի էր ենթարկված՝ և պատիւը, և ազգասիրութիւնը, և եկեղեցին, մի խօսքով, բոլորը ինչ որ կարող է թանգ լինել որպէս առանձին մարդու, նոյնպէս և ամբողջ ժողովրդի համար: Հրաժարականն ընդունելու դէմ խօսում էր յայտնի ատենապան Մինաս Չէրազ, որը ուղեկցում էր վերոյիշեալ եպիսկոպոսներին Բեռլին, կօնգրէսի ժամանակ: Նա առաջարկում էր նորից դիմել Բ. Դրանը խնդիրքով վերացնել այն պատճառները, որոնք դժուարացնում են պատրիարքի պարտաւորութիւնների կատարումն: Հռետորի ճառը անդադար ընդմիջում էին աղաղակներով և անձնական յարձակումներով: Մնացած այն անդամները, որոնք ցանկանում էին պաշտպանել հռետորին, նոյնպէս խօսելու իրաւունքից զրկվեցան:

Նպատակին հասնելով, «ազնիւ» Թիւրքը կատարեց իր խոստումը: Պատրիարքի հրաժարականից յետոյ, որպէս հաղորդում է հոկտեմբերի 2-ի հեռագիրը, Սաիդ-փաշան առաջարկեց սուլթանին պրօգրամայի նախագիծը, որի մէջ նա ենթադրում է, ի միջի այլոց, ռէֆօրմների մտցնելը Հայաստանում: Թէ որքան անկեղծ կը լինի Բ.

*) Իբէդուլլահի մասին նորերումս հեռագրով հաղորդված տեղեկութիւնների առիթով «С.-Пет. Вѣд.» լրագրի խմբագրութիւնը շատ ժամանակին է համարում տպել փոքր-ասիական հայի այս թղթակցութիւնը, որը պարզում է քաղաքական յարաբերութիւնները փոքր-Ասիայում և Իբէդուլլահի անձնաւորութեան նշանակութիւնը:

բեանի հեղինակութիւններից երկուսը, վրաց լեզուով «Պառաւներուն խրատ» և «Էս էլ քի մօցիքութիւն»: Այստեղ հարկաւոր չեմ համարում ամեն մէկի բեմական արժանաւորութիւնը նկարագրել: Ներկայացումը, առհասարակ, լաւ անցաւ:

Երկրորդ վօղևիլից յետոյ պ. Բարխուդարեանը կարդաց ռուսերէն լեզուով զանազան զուարճալի սցէնաներ հրէական կեանքից. յետոյ սիրողների խումբը Տաճկա-հայոց չորերով եւ գեց բեմի վրա «Կիլիկիայի» երգը, «Ողջոյն տուէք» և «Վանեցող խրախոյսը» որը մեծ տպաւորութիւն արեց հայ հասարակութեան վրա և անվերջանալի «կեցցէներ» ու ծափահարութիւնը օդը թնդացնում էին: Վերջը պ. Ջանոյեանը երգեց հայերէն զանազան երգեր:

Երէկ լսեցի որ արդէն կալանաւորել են այն աւազակներին, որոնք կողոպտեցին փօթի-թիֆլիզեան երկաթուղու գծի վրա եղած Գօրի և Քարել իջեւաններումը գնացող չափեկառքերում արտելշչիկներին. երկուսն էլ խմէրել ծառայողներ են եղել:

Յ. Ամիրաղեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 16-ին դեկտեմբ.

Էլի մի քանի խօսք Հ. Բ. ընկերութեան մասին՝ Կովկասում:

Ընկերութեան նպատակը բովանդակում է մի երկու երեք կէտ, որոնք մի և նոյն ժամանակ ընկերութեան միջոցների մէջ են հաշուած:

Մեր կարծիքով այդ կէտերը նուազ կարևորներից չեն, մանաւանդ թէ՝ առաջնակարգ են, նորա համար՝ որ մտքի և ձեռքի վաստակը յառաջ բերող և քաջալերող են. դրանց գործադրութիւնը արդար քննիքով՝ ուրեմն և անսահաչ կը կերցնէ մի պատառ հաց չառերին, որոնք այսօր ընկերութիւնից իբրև ողորմութիւն են ստանում նպաստի մի քանի կոպէկները:

Մեր ակնարկը վերաբերվում է նպատակին հասնելու համար թւուած ութ կէտերից՝ բ. դ. ե. կէտերին (տես կանոնադ. § 2.):

Զառագովելու, երկայն ու ձիգ աւետարան կարդալու հարկ չը կայ ընկերութեան գործի գլուխը կանգնածներին և առհասարակ ժողովրդական բանիմաց առաջնորդներին համոզելու համար, թէ ո՛րքան օգտաւէտ է գրագիտական-ծխական-ուսումնարաններում արհեստների ուսուցումը, որ փրկութիւն կը լինի նիւթական կարողութեան չը գոյութեան երեսից պարապութեան, քաղցի, ոչինչութեան և ժողովրդի մէջ նիւթապէս և բարոյապէս ցեց դառնալու դատապարտուած ցաւալիներին: Մէն միայնակ այբուբենը կորստաբեր է, մանաւանդ աղքատ դասակարգի սերընդին (այս տողերս հիւրընկալող լրագիրը պակաս չէ խօսել և խրատել այդ մասին), եթէ արուեստը ձեռքի արդիւնքը չը համի մտնող տալ, համաժամանակ, մարդու թէ մարմնին և հետևաբար թէ ուղեղին: (Ցեղն է ասելու, որ անկարելի եղաւ մի ծխական և չափաւորապէս ապահովուած ուսումնարանի վարժօր և չափից դուրս ինքնահաւան և մի և նոյն ժամանակ բարձրուսում հոգաբարձուի հաւանեցնել, որ իր ուսումնարանում ձեռարուեստին նշանաւոր տեղ տայ. նա բաւական էր համարում և մեծ բարութիւն, որ աղքատի երեխան գրել կարդալ է սովորում (ճըր թէ). և խարուսիկ լոյսի ետևից վազողները՝ բոլորն էլ յիշեալ հոգաբարձուի տիպերն են. մի ուսումնարան էլ գիտեմ, ուր հինգերորդ և վերջին դասատան աշակերտը, ամբողջ տարվայ ընթացքում, երեք չարադրութիւն է արել (Աստուծոյ է յայտնի թէ ինչ երազներով) և մի տամակ է գրել (°′) և խորհնացու ոճից կտորներ թարգմանել է աշխարհաբար (մի վարժապետի ձեռքի տակ, որ ոչ բ ի ղ դ ա ն է ոչ ս ի ղ ղ ա ն և մեր աշխարհաբառն իսկի էլ չէ իմանում) և նոյն ոճից կտորներ անգիր է արել գրաբառ.—և մի տանիր գմեզ ի փորձութիւն՝ և փրկեա ի չարէն.— խաչ հանէք երեխներդ:)

§ 2-ի դ. և ե. կէտերն արդարև մեծ բարութիւն կարտադրեն՝ եթէ ընկերութիւնը արժանաւոր ուշադրութիւն դարձնէ նրանց վրա և սկսի գործադրել. դրանցով ո՛րքան օգուտ կը տանեն ուղեղը, ուղեղով վաստակը, և մեքենայող ձեռքերը. գրասէրը և գործի կարօտը՝ երկուսն էլ քաջալերված կը լինեն և արդիւնաւոր դարձած: Առհասարակ վաստակը ընդհանրինը կը լինի, ժողովրդինը:

Եթէ յիշողութիւնս հաւատարիմ է ինձ, կանոնադրութեան նախագիծը վերաքննելիս, դ. կէտի բովանդակութեանը հակառակ էին մի քանի մարդիկ, առարկելով որ այդ նպատակը արդէն լրացվում է մի այլ հիմնարկութիւնից (գրքերի տպագրութեան ընկերութիւն), և այնուհետև էլ կրկնված է եղել մի և նոյն առարկութիւնը: Սակայն կանոնադրութեան ը. կէտը կայ, որ կատարեալ համակրութիւն է ցոյց տալիս միւս ընկերութեան գոյութեանը և կարող է նպաստել նրա զարգացմանը. բաւական է որ Հ. Բ. ընկերութիւնը Կովկասում՝ սկսի կատարում տալ իր կանոնադրութեան դ. կէտին, և դրանից կը շահվեն, յօգուտ ընդհանրին, թէ նոյն ինքն հայերէն գրքերի տպագրութեան ընկերութիւնը, որ, իբրև իր մասնական գործը, գուցէ աւելի լաւ կատարէ կանոնադրութեան դ. կէտը, և թէ արդէն հիմնված որ և է պարբերական հրատարակութիւն:

Ահա ուր պէտք է հասնի ընկերութիւնը իր նպատակներով: Ողորմութիւն բաշխելը ո՛չ դժուար գործ է և ո՛չ արժանաւոր: Թշուառութեան առաջքը կառնվի գործ տալով թշուառին, որն ուղեղով ու անդամներով առողջ է. ողորմեցէք անկեալներին (անդամալոյծներին) և մտքի լոյսից զրկվածներին (խելագարվածներին). միւսներին գործ տուէք:

Ընկերութիւնը այն ժամանակ միայն ծառայած կը լինի իր կանոնադրութեան ոգուն, եթէ, իմաստուն մատակարարութեամբ, գործակցած լինի լուսաւորութեանը և ուղիղ բարոյականութեանը՝ նուազեցնել և բոլորովին վերացնել հասարակութեան ծոցից աւազակների, գողերի, ծոյ կորողների և անառակների բանակը:

Առաջիկայ կիրակին, դեկտ. 19, Արծրունիների թատրօնական դահլիճում լսելու ենք ընկերութեան խորհրդի նախահաշիւը գալ տարվայ համար: Կը ցանկայինք որ § 2-ի յիշեալ կէտերը ղանցառութեան տրուած չը լինեն:

Ընկերութիւնը խոստանում է «ըստ իր ոյժերի զարգացման» գործադրել իր ութ կէտերը: Գուցէ նա իր ոյժերը դեռ այնքան զարգացած չէ համարում, առաջարկեալ կէտերի իրագործվելուն ձեռնամուխ լինելու չափ: Բայց այդ ուժերը բնաւ երբէք էլ չեն զարգանայ, եթէ ընկերութիւնը, նորա իսկ խորհրդականները, աւելի հեշտ արուեստի գործն ընդունեն, այս գլխից և հաստատապէս, իրենց ընթանալու ճանապարհ, այսինքն ողորմութիւն բաշխելունը, և փողերի անտեսութիւնը նաև նպատակ համարեն իրենց: Լսում ենք որ մի քանի հարիւր րուբլու համող որ և է նուէր՝ խորհրդականների կողմից անձեռնմխելի է համարվում և անձեռնմխելի գումարների մատեանի մէջ է արձանագրվում, առանց որ նուիրողների կողմից որ և է ակնարկ լինէր այդ մասին: Մեզ թւում է թէ այդպիսի անորոշ կերպով նուիրված գումար՝ պէտք է պարզօրէն գրվի մուտք. իսկ նրա վրա անձեռնմխելութեան դրոշմը կը դնէ, եթէ հարկաւոր տեսնէ, ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: (Տես ընկերութեան գումարների կարգադրութեան մասին կանոնադր. § 29.:)

Խորհրդի այդ վարման մասին մեր լսածը առաջ բերելով ուզում ենք ցոյց տալ մի հակամիտութիւն, որ ընդհանրապէս հայինն է, փողը անտեսել՝ դիզելով: Փողը գործի մէջ դնելով, հրապարակի վրա դարձնելով աճեցնելը դեռ չէ կազմում հայի գիտութեան մասը: Հայը դեռ չունի այդ գիտութիւնը: Պէտք է վերջապէս սկսել և ուսանել:

Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը Կովկասում՝ թող գրգռէ և գրաւէ իր անդամակիցներին և աճեցնէ նրանց թիւը, տասնապատիկ և հարիւրապատիկ, գործելով և գործելու ընդունակներին գործ տալով, որը, դարձեալ կրկնում ենք, իր կանոնադրութեան ոգին է:

Դեկտեմբերի 19-ի ժողովը թող յետաձգէ արնտես չը հանդիսանայ. ընկերութեան գործին թող նա զարկ տայ, գործելու հրաւիրելով իր խորհրդի անդամներին:

Ի դէպ, 19-ի ժողովում, վիճակով արձակված անդամների տեղ պէտք է հինգ նոր անդամներ ընտրել (վերընտրելի են նաև հները). յուսանք որ թատրօնի դահլիճը լիք կը լինի ժողովականներով. փոխվելու է նաև ընկերութեան ընդհանուր ժողովների նախագահը. ուրեմն կարևոր ընտրութիւններ կան անելիք. ուստի և ժողովուրդը պէտք չէ անտարբեր մնայ այդ դէպքում: Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը, իր կանոնադրութեան զօրութեամբ, կոչված է նշանաւոր դեր խաղալու, եթէ միայն օգտվել ուզենայ իր արդար իրաւունքներից, որոնք բարեխնամ մտքով տրված են իրեն, և իմանայ խաղալ իր դերը խաղաղ զարգացման գործում: Նորա ասպարէզի վրա կան, դրականութիւնը, օրագրութիւնը, տպագրատունը, ուսումնարանը և զանազան օգտաւէտ հաստատութիւնք. դրանց բոլոր ծաղկմանը նպաստելու կոչված է հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը Կովկասում. այդքանի վերաբերութեամբ անտարբեր մնալը ամարդութիւն կը լինի, կամ այս խօսքեր գրողը բոլորովին ոչինչ չէ հասկանում և մոլորած է:

Ա. Մ. Ե. Պ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դեկտեմբերի 11-ին եղանակը Թիֆլիսում յանկարծ փոխվել է: Պարզ և տաք եղանակից յետոյ սկսել է փչել բաւական ցուրտ և խիստ քամի:

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղի մի պարոն ի նկատի ունելով մեր ուսուցիչների կրած դրամական նեղութիւնները, մարդասիրաբար համաձայնվել է մի ուսուցչական լօմբարդ բանալ, ուսուցիչների ռոճիկը ո՛րքան կարելի է շուտ և ճիշդ վճարելու համար: Պարոնը տոկոս շատ չէ վեր առնում՝ այն է ռոճկի միայն կ ե ս ը:» Ախալքալաքի ուսուցիչների տունը կը շէնվի էլի այդ տեսակ հարստահարողների շնորհով:

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են: «Գանձակը յայտնի է որ մեր գաւառական հարուստ քաղաքներից մինն է, բայց մինչև այժմ չէ ունեցել և չունի իր դիրքին համապատասխան մի օրինաւոր դպրոց: Սրա պատճառը հասարակութեան անտարբերութիւնն է դէպի ուսումնարանական գործը: Հայոց հասարակութիւնը ունի, այո, մի դպրոց Գանձակում, բայց ինչ արդիւնք կարող է ցոյց տալ դըպրոցը, որ ոչինչ օգնութիւն չէ ստանում հասարակութիւնից: Ինչ անեն հոգաբարձուները, ինչ անեն ուսուցիչները»:

—

Մեզ գրում են հետևեալը: «Անցեալ տարի Իգդիր-Մասսի կողմերի թուրքերը քանդելով ու վնասելով հայերի արտերին ու ցանքերին, հայ գիւղացիները գանգատվեցան ուր հարկն է և վճռվեցաւ, որ թուրքերը պէտք է տան խալվար ցորեն տան հայերին: Մօտ օրերումս գիւղացիներ…

Դրան վարմունքը այդ դէպքում, կը ցոյց տայ ապագան, բայց մենք ոչինչ հաւատ չենք ընծայում նրան, որովհետև մեր աչքերի առաջ 1880 թւին Բ. Դրան գործունէութեան բոլորովին համանման օրինակ կայ, երբ, եւրօպական պետութիւնների սպառնական առաջարկութիւնների պատճառով, Բ. Դուռը առանձին յանձնաժողով ուղարկեց Փոքր-Ասիա անհրաժեշտ վերանորոգութիւնները մշակելու համար, և ապա չուստով, այն աւերիչ յարձակումների պատճառով, որ այնտեղ միաժամանակ սկսել էր Շէյխ Իբրաղուլլահը, յայտնեց եւրօպական դեսպաններին, որ մինչև քիւրդերին խաղաղացնելը, ինքն հնարաւոր չէ համարում որ և է վերանորոգութիւններ մացնել: Գործունէութեան նոյնպիսի եղանակ ներկայանում է և այժմ:

Անկասկած, Բ. Դուռը յանձնաժողով կը կազմի ժամանակը երկարացնելու համար. չէյխը, իր կողմից, իր վրա դրված առաքելութեան կատարմամբ կը զբաղվի, և այնտեղ, ուր կը հրամայեն, պատրաստ կը լինի և ձևական ապստամբութիւնը, որ այժմս արդէն քիւրդերը սկսել են, այդպէս ասած, մասնաւոր կերպով, ինչպէս երևում է Թիւրքաց սահմաններից ստացված վերջին տեղեկութիւններից: Իսկ րէֆօրմներին կարօտ նահանգների մէջ եղած անկարգութիւնների պատճառով, Բ. Դուռը, ինքն իրան հասկանալի է, «իր բոլոր ցանկութեան հետ միասին» անկարող կը լինի կատարել իր յանձն առած պարտաւորութիւնները: Ի դէպ, առանց այն էլ Եւրօպայի քաղաքական հօրիզօնի վրա տեղ տեղ փոքրիկ ամպեր են երևում. շատ կարելի է նրա համար որ և է նոր գործ կը սկսվի, այն ժամանակ հայերի գլուխ ո՞վ ունէ…

Թիւրքաց-Հայաստանում րէֆօրմներ մացնելու ժամանակամիջոցը հեռացնելու համար Բ. Դրան առաջ բերած ճշմարտանման բոլոր պատճառանքների շարքում, աւելորդ չէր լինի այստեղ յիշել մեր ստացած տեղեկութիւնը նորերումս հայերի հետ կատարված խռովեցուցիչ անգթութիւնների մասին: Այդ անգթութիւնները ցոյց են տալի, որ թիւրքաց վարչութիւնը կատարելապէս անզօր է քրիստոնեաներով բնակեցրած Բ. Դրան հպատակ երկիրներում որ և է կարգ հաստատելու համար:

Հայաստանի վրա սարսափ տարածող անթիւ հրոսակներից մէկը, Մեհմէդ-Ալի առաջնորդի հրամանով յարձակվեցաւ Մուշի մօտ գտնվող գիւղերի վրա. յարձակվողները ամենաբարբարոսական տանջանքներին ենթարկեցին տղամարդկանց և կանանց. մի քանիսների քթերը կտրեցին, միւսների սեռական անդամները, կանանց և մինչև անգամ փոքրահասակ աղջիկներին բռնաբարեցին… Եւ ո՛րքան այդպիսի բարբարոսութիւններ կատարվում են մարգարէի ժառանգի երկրում խեղճ քրիստոնեաների դէմ, որոնք համբերութեամբ տանում են այդ տանջանքները, յուսալով աւելի լաւ օրերի վրա:

Մենք սահմանափակում ենք մեր համառօտ նկարագիրը բացառապէս միայն քաղաքական երևոյթներով, և այդ պատճառով կանգ առնենք աւելի խոշոր անցքերի վրա, որոնք լուսաբանում են Բ. Դրան ունեցած յարաբերութիւնները իր հարևան պետութիւնների հետ, որոնք կամենում են իրանց սահմանների վրա հանգստութիւն տեսնել: Լրագրական տեղեկութիւններից յայտնի է, որ Բ. Դուռը այժմ զբաղված է իր սահմանները ամրացնելով Պարսկաստանի և մեր սահմանների կողմից. զօրքերի գլխաւոր հաւաքական կէտերը Հէքքերի և Վանի քաղաքներն են: Կ. Պօլսում հրատարակվող լրագիրներից մէկում, սեպտեմբերի 14-ից Վանից ստացված թղթակցութեան խօսքերով, զօրքերի տեղափոխութեան ժամանակ, «Թիւրքաց կառավարութիւնը, նախ քան զէնքի ոյժին դիմելը, ցանկանալով աւելի փափուկ միջոցներով զսպել Շէյխ Իբրաղուլլահին, օգոստոսի վերջում, ուղարկեց նրա մօտ բանակցութիւնների համար սուլթանի ադիւտանտին, որը, կատարելով իր սահմանած յանձնարարութիւնը և մի քանի օր մնալով Շէյխի մօտ, վերադարձաւ Բաշկալէ, ուր և մնայ մի ամբողջ շաբաթ այնտեղ գտնվող Մուսա-փաշայի մօտ:» Ապա հաղորդելով պարսից կառավարութեան պատրաստութիւնների և այն գործակցութեան մասին, որ մեր կառավարութիւնը ցոյց է տալիս նրան Վանի սպաշալիկում ինչ որ մըրաքերի յուզմունքը հանդստացնելու գործում (արդեօք անդէն հայերի ապստամբութիւն խօ չէ), թղթակիցը տեսնում է այդ գործակցութեան մէջ մի նենգամտութիւն Ռուսաստանի կողմից:

Վերոյիշեալ լրագիրը, Հայաստանում րէֆօրմներ մացնելու խնդրին նուիրված յօդուածներից մէկում, խորհուրդ է տալիս Բ. Դրանը շուտով մացնել այդ վերանորոգութիւնները, որովհետև, հակառակ դէպքում, Ռուսաստանը կարող է օգուտ քաղել Փոքր-Ասիայում կատարվող անկարգութիւններից իր նպատակների համար և կը միացնի Հայաստանը իր երկիրների հետ: Մի և նոյն ժամանակը, լրագիրը իր խրատների ուժգնութեան մէջ, հետևեալ հարցն է առաջարկում, իրան անհնազանդ Բ. Դրանը. «Եւ ինչպիսի օտարոտի ցանկութիւններ չէ կարող զարթեցնել ժողովրդի մէջ տգիտութիւնը կապված եսական ձգտումների հետ նիւթական բարօրութիւն ձեռք բերելու համար… Սահմանական նահանգներում գտնված հայերի և մահմետականների զանգատների հիմնական պատճառները հեռացնել և դրանով առիթ չը տալ նրանց, Ռուսաց Հայաստանի նիւթական բարօրութիւնը և ապահոված դրութիւնը տեսնելով, ձգտել օտարոտի նպատակներին և որ և իցէ կերպով օտարների որոգայթների զէնք դառնալ, և ամաչեցնել, այդպիսով, Ռուսաստանը Եւրօպայի առաջ, երբ նա կը պահանջի իր համար Հայաստանը, Բերլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածի անունով,—դրանք պէտք է լինեն իմաստուն առաջին մինիստրի քաղաքական կշռադատութիւնները 61-դ յօդուածի իրագործման խնդիրը ուշադրութեամբ քննելու ժամանակ:»

«Իմաստուն մինիստրի» գլխին մանկական խրատներ կարդալուց յետոյ, վերոյիշեալ լրագիրը վերջաբանութեան մէջ յոյս է յայտնում այդ գործում Անգլիայի անշահասէր համակրութեան վրա, որը ոչինչ առանձնական շահեր չունի Փոքր-Ասիայում (?) և այդ պատճառով, եգիպտական հարցը վերջանալուց յետոյ, չի յապաղի փութաջան կերպով մասնակցելու իր ստորագրած դաշնագրի առաջ բերած յօդուածը իրագործելու համար: Լրագիրը մի և նոյն ժամանակ հաղորդում է, որ իրան հասած լուրերի համեմատ, Անգլիան արդէն նոր հիւպատոսներ նշանակեց Փոքր-Ասիայում, փոխանակ նրանց, որոնց յետ կանչեց, այսինքն փոխանակ պ. պ. Տրօտտէրի և Կլէյտօնի:

(Կը շարունակվի)

րը իրանցից վէքիլներ կարգելով, որպէս զի յիշեալ ցորենն առնեն Թուրքերից, վճռեցին այդ ամբողջ ցորենը կամ նրա ստացած օգուտը յանձնեն Իգդիր-Մառայի ծխական դպրոցին: Բայց այդ ժամանակ գիւղի անուանի մարդկանցից մինը քանդում է գիւղացիների բարի դիտաւորութիւնը, կաշառուած լինելով Թուրքերից»:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը: «Պ. Ներսիսեան իր վերջին ներկայացումը տուեց մեր քաղաքում, ցոյց տալով հասարակութեանը իր կատարելագործած տ ե լ է ֆ օ ն ը, որով միայն ձայնի եղանակն է հնչում, առանց արտասանելու բառերը: Ներսիսեանի մեքենան միւսներից նրանով է զանազանվում, որ նրա ձայնը հաստ և բարձր է տեղ համնում, այն ինչ միւսներինը հազիւ լսելի է լինում: Ներսիսեանը միայն մի կտոր երկաթ է դնում այնտեղ, որտեղ ուրիշները մագնիս են դնում: Պարոնի ներկայացումներին, չը նայելով որ միշտ լի էր լինում դահլիճը, բայց այցելուների մեծ մասը ձրի էին մտնում: Այդպէս է հայի բանը. հայը օգտաւէտ բաներից սիրում է միայն ինչ որ ձրի է՝ Թատրոն, լրագիր, դասախօսութիւն, դպրոց: Իսկ չռայլութեան, անբարոյականութեան, անպէտք բաների վրա հայը պատրաստ է հարիւրներ կամ հազարներ ծախսել: Բագուից պ. Ներսիսեանը ճանապարհ ընկաւ դէպի Թէհրան: Ցաւում ենք որ այնտեղի հասարակութիւնը անտարբեր չի մնայ դէպի պարոնի ներկայացումները: Ներսիսեանի վերջին ներկայացումը Բագուի մէջ բանւորների համար էր և մուտքի գինը էժանացրած էր. մուտքը արժէր 30 կոպէկ:»

—

Մեզ հաղորդում են ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ որ օրիորդ Սօֆիա Սուքիասեան՝ արդէն ուղարկել է Արղութինի Սահակեան ուսումնարանի տեսուչ պ. Կամսարականին, իր ժողոված 30 ր. 40 կոպ., յօգուտ յիշեալ ուսումնարանի:

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ կոնսիստօրիան վանցեանի գործառնութիւնների մասին գրագրութիւն է սկսել տեղական դատաւորի հետ: Ասում են որ եթէ վանցեան չը ներկայացնի իր հաշիւը, նա դատաստանի կենթարկվի:

—

Դեկտեմբերի 15-ին ժամը 5-ին կէսօրից յետոյ կրակ յայտնվեցաւ Գօլովինսկի պրօսպէկտի վրա գտնվող Ջիմխօվի տանը: Այդ օրը սարսափելի քամի էր անում: Բաղդաւորապէս վառվեցաւ միայն տան ներսը, բայց այնու ամենայնիւ երկու հարեւան տներն էլ վառվեցան, Մոնտօեվի և Սարաջեւի տները: Հրաշէջ վարչութիւնը լաւ էր բանում: Շատ իրեղէններ վառվեցան ոչ թէ կրակից, այլ նրանից, որ փողոց էին դուրս թափվում:

—

Դեկտեմբերի 15-ին և 16-ին Ռուսաստանի փօստը չը ստացվեցաւ Թիֆլիսում: Կովկասեան սարերի վրա ձիւն է եկել և այժմ ճանապարհներ են խափանւում:

—

ՇԱՄԱԽՈՒՑ մեզ գրում են, որ դեկտեմբերի 9-ին գիշերը, ժամը 10 լրացած, մի թեթեւ գետնաշարժութիւն զգալի եղաւ Շամախում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կարին, 4/16 դեկտեմբերի

«Մշակի» հոկ. 26 թիւ թերթերնուդ մէջ հրատարակուած «Էրզրումից ստացած մասնաւոր նամակէն քաղածներ» կարդացի, յորում Վեհափառ Ստեփաննոս Պետրոս Ժ. կաթողիկոսի Հ ո վ ո ւ ա կ ա ն ի առթիւ Հինձք գիւղը գտնուած կաթօլիկ և լուսաւորչական հայերի մէջ սառնութիւն նըշմարուած ըլլալը և այլն և այլն կը ծանուցուի:

Այդ լուրը սուտ է, և քանի մը ամսէն ի վեր հորիզոններու վրայ երևցած պոչաւոր աստղէն շատ աւելի մեծ պոչաւոր սուտ մը: Եթէ պարզ սուտ մը ըլլար, աշխատանքը չէր արժէր դայն մասնանիշ ընել. բայց ըստ որում փորձով տեսած ենք որ ձեռքը գրիչ մը բռնել կրցող համբակ մըն ալ անմիջապէս լրագրաց մէջ երկտող ճռռմաբանութիւն մը դնել հրապարակել տալու կը ջանայ: Բայց ըստ որում զրպարտիչ սուտ մըն է, հարկ է հասարակութիւնը զգուշացնել այդպիսի զրպարտութիւններէն՝ ճշմարտութիւնը երևան հանելով:

Այդ ձեր Թղթակցին համբակութեան և կամ չարասրտութեան մէջ ունեցած առաւելութեան աստիճանները չափելու հոգը ձեզ էլ թողունք:

Նախ և առաջ համբակութիւն կամ տգիտութիւնը աշխարհագրութեան մէջ, զոր ամէն օր կրնար տեսնել և ստուգել որ, Հինձք գիւղը Կարնէն երեք ժամ հազիւ հեռու է՝ և ոչ թէ 24 մղոն, ինչպէս որ գրած է Թղթակցնիդ:

Երկրորդ համբակութիւնը կամ տգիտութիւնը հովուական բառին նշանակութիւնը անգամ չը գիտնալուն մէջ է:

Իսկ չարասրտութիւնը իւր նամակով այդ յօդուածներուդ, և անոր մէջ ըրած խորհրդածութիւններուդ առիթ տալուն մէջ հաստատ կերևի:

Ստեփաննոս Պետրոս Ժ. Վ. կաթողիկոսը այսպիսի հովուական մը ոչ գրած և ոչ ալ Հինձք գիւղը խաւրած է, որով այդ պարբերութիւնը բոլոր իւր բովանդակութեամբ սուտ է. ինչպէս նաև անտեղի են անկէց պատճառած խորհրդածութիւնները:

Հովուական կանուանեն այն կոնդակներ կամ ճառեր զորոնք Կաթողիկոս մը, արքեպիսկոպոս մը և կամ եպիսկոպոս մը կուղղէ իւր ընդհանուր հօտին՝ և ոչ երբէք գիւղի մը կամ անհատի մը: Արդ այդպիսի հովուական մը ո՛չ Կարին և ոչ այլուր չէ կարդացուած, ոչ տեսնուած և ոչ ալ լսուած: Ուրեմն և ոչ ալ Հինձք գիւղը խաւրուած և կարդացուած, այլ նաև և ո՛չ իսկ մասնաւոր նամակ մը խաւրուած է Վ. Կաթողիկոսէն ո՛չ Հինձք գիւղի քահանային և ոչ ալ ժողովրդեան:

Եւ այսպիսի մտացածին հովուականի մը խրատներէն Հինձք գիւղի կաթօլիկ և լուսաւորչական հայոց մէջ սառնութիւն մը նշմարուած չէ. որոնք ընդհակառակն մէկզմէկու հետ սիրալիր յարաբերութեան մէջ կապրին, առանց երևակայելու անգամ որ չարաճճիին մէկը ուզած ըլլայ իրենց վրայ մուր քսելով զանէ լրագրաց մէջ խախտած հրատարակել իրենց փոխադարձ սէրը:

Եթէ, ինչպէս կը խորհրդածէք, համարին եղբարց մէջ երկպառակութիւն՝ ատելութիւն և թշնամութիւն սերմանող կայ, դայն լրագրաց ոմանց խմբագիրներու և սոյն թղթակիցներու դասուն մէջ փնտռելու է, և ոչ թէ Հայրապետաց հովուականներու մէջ:

Բայց որովհետև ընկերութիւնը կը պահանջէ որ զուր բաներու անգամ կարի մեկնութիւն տանք, ուստի լրջօրէն կը կարծենք որ մի գուցէ պ. Թղթակցնիդ նամակին թիւը սխալած ըլլալով, ա պ ր ի լ 1 թ ու ո յ տեղ ուրիշ թիւ մը նշանակած ըլլայ:

Եւ որպէս զի «Մշակ» լրագրոյդ անկողմնապահութեան համար չտարակուսի, ի պատիւ ճշմարտութեան, ներկայս հետագայ թերթերուդ մէկուն մէջ հրատարակելու բարեհաճութիւնդ կը խնդրեմ:

Սէրովբեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կ. Պօլսից հեռագրում են դեկտեմբերի 8-ին: Սուլթանը ընդունեց հայոց Ներսէս պատրիարքին և ընծայեց նրան գոհարներով զարդարված մի քըթախոտի տուփ. այդ համարվում է որպէս հաշտութեան նշան հայերի հետ: Սաֆֆէտ-փաշային նշանակված է 40,000 պիաստր ամսական թոշակ:

—Լօնդօնից հեռագրում են դեկտեմբերի 8-ին: Անգլիական կառավարութիւնը դիմեց Բերլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւններին, հրաւիրելով նրանց հաւաքվել յունվարին Լօնդօնում դունայեան հարցը վճռելու համար:

—Մարսէլից հեռագրում են դեկտեմբերի 7-ին: Երէկ երեկոյ ոչ հեռու Արլից կռիւ ծագեց ֆրանսիացի և իտալացի բանւորների մէջ, որի ժամանակ մէկ իտալացի սպանվեցաւ. երկու կողմերից ևս երկու երկու մարդիկ ծանր վիրաւորված են. 7 մարդիկ կալանաւորված են:

—Լօնդօնից հեռագրում են դեկտեմբերի 8-ին: Ջօզէֆ Չամբերլէն, երէկ Աշտօնում արտասանած ճառի մէջ խօսեց անգլիական հովանաւորութեան դէմ Եգիպտոսում, որը, նրա կարծիքով, միայն նոր խռովութիւն կը ստեղծէր Արևելքում: Նա, հաւտօրը, միշտ միջամտող քաղաքականութեանը հակառակ էր: Պէտք է նայել միայն, որ այն կառավարութիւնը, որը վերականգնեցինք, հարկաւոր երաշխաւորութիւններ ներկայացնէ եգիպտական ժողովրդի ազատ հիմնարկութիւնների համար: Կարծում են, որ Ֆրանսիայի հետ ունեցած անհամաձայնութիւնները կը վերջանան:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բլունտին գրած նամակի մէջ Արաբին ասում է. «Ես կը ցանկանայի ազատ ապրել իմ երեխաների հետ Դամասկոսում, հեռու քաղաքականութիւնից, մինչև որ ես ապրում եմ Եգիպտոսի սահմաններից դուրս: Եթէ սուլթանը և մահմետականները չեն թոյլ տալ ինձ ապրել իմ հաւատակիցների մէջ, այն ժամանակ ես գերադասում եմ բնակվել Լօնդօնում, որպէս ազատ մարդ ազատ երկրի մէջ, և ոչ թէ պօլիցիական հսկողութեան տակ: Նոյն բանն են ցանկանում և իմ ընկերները: Նրանք նոյնպէս կամենում են ապրել ազատ, և ես խօսք եմ տալիս, որ երբէք չեմ խառնվի քաղաքական գործերում, քանի որ հեռու կը լինեմ իմ հայրենիքից և «մինչև որ Աստուած չի լրումն տայ այն բանին, ինչ որ ինքն նախադծել է» (Կօրանից հանած կտոր): Ես ոչինչ նշանակութիւն չեմ տալի պատուաւոր տիտղոսներին, որոնց ես երբէք չեմ ցանկացել: Ինձ համար բաւական է մնալ ազնիւ մարդ: Ես ցանկանում եմ, որ ինձ պարզապէս եգիպտացի Ահմեդ Արաբի անուանեն:

* * *

Մարօկկօի բնակիչները ներկայումս վերին աստիճանի հեզ և կամակատար ֆինանսների մինիստր ունեն: Մարօկկօի հարաւում ապրող Բանի Զաուֆ ցեղը պարտաւոր է իւրաքանչիւր տարի վճարել 65,000 ֆրանկ և, բացի դրանից, 200 ձիաներ իւրաքանչիւր տարի Թիւրքաց զօրքի համար: Այս տարի հունձքին շատ վնասեց մարեխը, այդ պատճառով Բանի Զաուֆ ցեղը պատգամաւորութիւն ուղարկեց, խնդրելու կառավարութեանը բաւականանալ 200 ձիաների փոխանակ, հարիւրով: Ֆինանսների մինիստրը անյապաղ համաձայնվեցաւ այն պայմանով, որ հարիւր ձիաների փոխանակ երեսուն ջահիլ աղջիկներ ուղարկեն կայսերական հարեմի համար: Այդ առաջարկութիւնը մեծ բաւականութեամբ ընդունվեցաւ:

* * *

Վերջին ժամանակ սկսեցին շատ խօսել Մահմեդ Ահմեդի, այսպէս անուանված Սուդանի սուտ մարգարէի մասին: Անգլիական մի թըղթակից հետաքրքիր տեղեկութիւններ է հաղորդում այդ մարգարէի մասին: «Իր քարոզների ժամանակ մարգարէն երբեմն յանկարծ փակում է աչքերը և մի քանի րոպէ անշարժ է մնում: Կարծես երազումն է: Այդ երևակայական դրութիւնը նա այնպիսի կատարելութեան է հասցրել, որ կարծում ես, թէ նա քարացաւ: Երբ որ նա աչքերը բացում է, այնպէս է ձևացնում, որ իբր թէ զարթում է և խօսում է յափշտակված եղանակով. «Ես իսկոյն դրախտից եմ գալիս, ուր ժամանակ անցկացրի Ալլահի և մարգարէի հետ: Ո՛րպէս կը ցանկանայի հաղորդել ձեզ այն բոլորի մասին, ինչ որ ես տեսայ և լսեցի. բայց դուք ընդունակ չէք այդ բանը հասկանալ:» Մի անգամ Ահմեդը հաղորդեց իր ունկնդիրներին, որ Ալլահը վերջնականապէս նրան իր մարգարէ ընտրեց: Նրա կուսակիցները մեծ յափշտակութեամբ ընդունեցին այդ լուրը և շրջապատեցին նրան պալատական մարդիկներով, որպիսին արժան է Ալլահի փոխանորդը երկրիս վրա:

* * *

«Daily News» լրագրում տպված է հետևեալ պատմական հետաքրքիր յիշողութիւնը: 1860 թւի սկզբումն էր, երբ Գարիբալդին առաջին տեղեկութիւնն ստացաւ այն բանի մասին, որ Նիցցան Ֆրանսիային միացնելու հարցը վերջնականապէս վճռված է: Այդ փաստը 1858 թվականից գաղտնի էր պահվում. Գարիբալդին իսկոյն և եթ նամակ գրեց գեներալ Տիւրին, որ այն ժամանակ Տուրինումն էր գտնվում. «Սիրելի Տիւր, խընդրեմ հարցնէք նորին մեծութեանը, արդեօք իսկապէս վճռված է Նիցցան զիջել Ֆրանսիային: Իմ համաքաղաքացիները երկիւղով հարցեր են առաջարկում ինձ: Իսկոյն հեռագրով պատասխանեցէք՝ այո կամ ոչ: Ջուզէպպէ Գարիբալդի:» Տիւր իսկոյն պալատը գնաց և թոյլտւութիւն խնդրեց տեսնվել թագաւորի հետ, որը այդ ժամանակ հիւանդ էր և պառկած էր անկողնում: Այնու ամենայնիւ, Վիկտոր Էմմանուէլ հրամայեց ընդունել գեներալին: Թագաւորը լսեց Տիւրի ասածները, ուղղակի նրա աչքերին նայելով, և ասեց. «Հեռագրի՞: Այո կամ ոչ: Շատ լաւ: Ապա նա մի վայրկեան կանգնեց և անտանելի խստութեամբ շարունակեց. «Լաւ, այո: Բայց ասեցէք գեներալին, որ խօսքը այստեղ ոչ թէ միայն Նիցցայի մասին է, բայց ամբողջ Սավօյայի մասին, և որ, եթէ ես համաձայնվում եմ տալ իմ նախնիքների երկիրը, իմ ամբողջ ցեղի օրօրոցը, նա ևս կարող է կրել մի քաղաքի կորուստը, որտեղ նա ծնվել է:» Յետոյ Թագաւորը տրտմութեամբ շարունակեց. «Անողորմ ճակատագիրը ստիպում է նրան և ինձ բերել Իտալիայի համար ամենամեծ զոհ, ինչ որ միայն կարելի է պահանջել մեզանից:»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի: Կուրսերը բարձրանում են. Լօնդօնի վրա $23\frac{23}{32}$ պէնս, փարիզի վրա $248\frac{1}{4}$ ֆրանկ, Բերլինի վրա $201\frac{3}{4}$ մարկ, ոսկի 8 ր. 33 կ.: Ֆօնդերը հանդարտ են: Ճանապարհորդների հաղորդակցութեան մինիստրութեան մէջ կայացաւ առաջին նիստը Մարիինսկի շրջանը ընդարձակելու հարցը քննելու համար: Ինժեներները կարծիք յայտնեցին, որ դժուար է շլիւզերը այնքան մեծացնել, որ նրանցից կարողանան անցնել նաւեր:

ՕԴԷՍՍԱ, 15 դեկտեմբերի: Մի քանի ջըրաղացներ փակվեցան հացի գնի ընկնելու պատճառով:

ԲԱՐՆԱՈՒԼ, 15 դեկտեմբերի: Ալտայի անտառաբաժինների մէջ նոր տակս է նշանակված: փայտը թանգացաւ:

ՏՈՄՍԿ, 15 դեկտեմբերի: Առևտուրը չափազանց վատ է: Հացի գինը ընկաւ:

ՍԱՄԱՐԱ, 15 դեկտեմբերի: 1883 թուականի համար գաւառական բոլոր զեմստվօների եկամուտները հաշված են 1,001,584 ր., իսկ ծախսերը 1,180,324 ր., որոնցից 582,000 պարտաւորեցուցիչ է, իսկ 607,000 կամաւոր: Նահանգական զեմստվօն, ի նըկատի ունենալով աշնացանքերի վատութիւնը, որոշեց 200,000 ր. ցորեն առնել ցանելու և ազգաբնակութիւնը կերակրելու համար:

ՄՈՍԿՎԱ, 15 դեկտեմբերի: Զեմստվօի ապահովական տուրքի ապառիկները 331,000 ր. հաւաքված են: 154,000 րուբլ է նշանակված ճանապարհները և կամուրջները նորոգելու համար:

ԽԱՐԿՕՎ, 15 դեկտեմբերի: Նահանգական զեմստվօն, ի նկատի առնելով գիւղացիների դժուար դրութիւնը, խնդրում է 435,000 ր. պետական այն գումարից, որ յատկացրած է ազգաբնակութիւնը կերակրելու համար: Այստեղ բացվեցաւ փոխատու-խնայողական կասսա ժողովրդական ուսուցիչների համար:

ԻԶՄԱՅԻԼ, 15 դեկտեմբերի: Դունայի մասնաժողովը համոզվեցաւ Սուլինեան թևի անյարմարութիւնների մէջ Կիլիան թևի հետ համեմատելով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 դեկտեմբերի: "Прав. Вѣстн." լրագիրը հաղորդում է, որ դեկտեմբերի 11-ին Թագուհին այցելեց հայրենասիրական ինստիտուտը և Ելիսավետեան երկաթուղիական ուսումնարանը: "Новое Время" լրագիրը հաղորդում է, որ պատիժների նոր օրէնքների նախագծի քըննելու ժամանակ Ս. Պետերբուրգի իրաւաբանական ընկերութեան քրէական բաժինը ձայների նշանաւոր բազմութեամբ կարծիք յայտնեց ընդդէմ մահուան պատժի: "С.-Петерб. Вѣдомости" լրագիրը հաղորդում է, որ Կովկասեան տրանզիտի մասին խորհրդի աշխատանքների հետևանքը և ֆինանսների մինիստրի եզրակացութիւնը այդ հարցի վերաբերութեամբ շուտով կը ներկայացնվեն Պետական խորհրդին:

ՍԱՊՕԺՕԿ, 15 դեկտեմբերի: Սապօժօկի բանկի պարտատէրերը դեկտեմբերի 11-ին ոչինչ չը ստացան:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՄԱՆՆԵ՞Ր, ԱՄԱՆՆԵ՞Ր, ԱՄԱՆՆԵ՞Ր

Ստացված են մեծ քանակութեամբ. ԱՄԱՆՆԵՐ առաջին տեսակի 2 ր. 30 կ. դիւժինը, դանակ և պատառաքաղ, թէյ 1-ին տեսակի, գրիչներ, մատուցարաններ, ՄՈՄԵՐ, փօշի (բօրակս լուացքի համար, շվոցներ, տաք գուլբաններ, 3,000 պատուկներ հատը 20 կ., 600 երկաթէ մահճակալներ 5—55 ր., գլխարկներ, շորեր, դրապ, արհեստական ծաղիկներ ապակէ ծածկոցներով և շատ ուրիշ ապրանքներ, ծախվում են ԿԻՍԱԳՆՈՎ մինչև նոր տարին ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ:

2—8

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՈՒ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաօուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անգրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեվլիգի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԳԱՈՒ, ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ Վէբլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեբիի, կօլմանի նըշըշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:

93—100

ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԳՐԻՎՆԱԿԻ դեղատան խանութի մէջ ստացված են բազմատեսակ և էժանագին մանկական ԶԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐ ԵՕԼԿԱՆԵՐԻ համար և պարֆիւմրի հաւաքածուներ շքեղ տուփերի մէջ ընծաների համար, նոյնպէս աննեակի բէնգալեան կրակներ, այրվող թելեր և մանկական փամփուշտներ:

2—10

Արդէն վաղուց մամուլի տակից դուրս եկած Տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների VII գրքոյկը:

„ՂԸԼԸՑԻ ԿԸՆԱՆՈՑ ՊԸՆԸՓԵՇԱԿԸ"

(Ղարաբաղի բարբառով և նոյն կեանքից)

Հեղ. Կ. Կ. Մ. Շահնազարեանց:

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „Ազբիւրի" խմբագրատան (Мих. ул. д. № 127) և Թիֆլիսի յայտնի գրավաճառանոցներում:

Գրքոյկին կից տպուած են Ղարաբաղի լեզուի քերականական մի քանի յատկութիւններ, խորթ խօսքերի բացատրութիւնները և զանազան յայտարարութիւններ:

Գինը 20 կոպէկ է:

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԷՅ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ խոնարհաբար խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանդերօլների վրա անպատճառ լինեն Կ. և Ս. տառերը:

Եղբայրներ Կ. և Ս. ՊՕՊՕՎ առևտրական տունը Մօսկվայի մէջ:

10—10

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի	հետ ամեն տեղ 1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „	1 „ 60 „
1 „ 40 „	1 „ 90 „
1 „ 60 „	2 „ 20 „
1 „ 80 „	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուրների գրիչների, Գաուի հրացանների, Վեբլիի րէվօլվերների, Բարնաբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, Կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբոմներ և այլն և այլն:

41—100

ԱՐԴԷՆ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ ՄԱՄՈՒԼԻՑ

ա. մեծադիր **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1883 թ. ք.

սկզբումն պատկեր՝

ՍՐԲՈՅՆ ԳԵՂԱՐԴԱՑ

իսկ վերջումն՝

ԾԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

ը. տ. յաւելվածով

գինն է մինչև 600 վերստ . . . 35 կոպ.
իսկ նորանից բարձր . . . . . . 40 կոպ.

բ. փոքրադիր **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1883 թ. ք.

սկզբումն պատկեր՝

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

վերջումը՝ ցուցակ գրեանց

գինն է . . . . 15 կոպ.

գ. Ամենօրեայ հատուածական **ՕՐԱՑՈՅՑ** 1883 թ. ք.

Մեծ թուանշաններով սև, կապոյտ և կարմիր գոյներով. տախտակն դեղ. պատկերներով զարդարած

Երևանում գինն է . . . . . . 1 ր.
իսկ ուրիշ քաղաքներում . . . 1—25 կոպ.

Մեծադիր և փոքրադիր օրացոյցներում մտցրած են բոլոր Օրհ. Հայց. Մկ. և Հմբ. կարգաւ:

Երեք օրացոյցներում ևս կան Ց. Ռ. և Լ. տօները. Հանդերձ գուշակութեամբք Օդոց:

Մեր հասցէն въ Г. Эривань, А. С. Гуламирянцъ

Խմբ. Հրատ. Աբգար Գուլամիրեանց

ՂԱՐԱԲԱՂԻ
ԱՍՏՂԱԳԷՏԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ **ՐԱՖՖԻ**

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

Վաճառվում է

„Մշակի" խմբագրատանը. „Կենտրոնական գրավաճառանոցում." Զաքարիա Գրիգորեանի „Կովկասեան գրավաճառանոցում." պ. Շահվերդեանի գրավաճառանոցում. պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի ծխախոտի մագազիններում:

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒԶԵՆԲԱԽԻ ԱՊԱԿԷ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ հասցնում է.

ԿՐԿՆԱԿԻ մեծութեան ՇԻՇԵՐ գինու և լիմոնադի համար 1,000 հատը 100 ր., նոյն տեսակի ԿԻՍԱՇԻՇԵՐ 1,000 հատը 85 ր. ԳԱՐԻՋՐԻ շիշեր 1,000 հատը 90 ր.: Նոյնպէս ջրամաններ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, օղիի ամեն տեսակ ՇԻՇԵՐ և ապակի ամեն տեսակ պատկանելիքներ լամպաների համար և այն գործարանը ծախում է ԱՄԵՆԱԷԺԱՆ գներով: Ապակէ ամանեղէնների համար դեղատների պահանջելուն պէս կուղարկվեն առանձին ցուցակներ: Քանակութեամբ վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, ԿՈՒԿԻԱ ՍԻՄԵՆՍԻ ԵՒ ԳԱԼԿԷԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ՄԷՋ:

3—6

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ ԻՕՍԻՖ ՖՐԱԺԷԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ անգամ ինձ լուրեր են հասնում, որ թոյլ, փափուկ և վատ ԱՐԾԱԹԱԶՐԱԾ իրերը, որոնք ոչինչ գին չունեն, ծախվում են իմ ՖԻՐՄԱՅԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿՈՎ: Այդ պատճառով անհրաժեշտ համարեցի ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ բանալ ԹԻՖԼԻՍԻ մէջ, որտեղ քանակութեամբ և մանր կը վաճառվեն իմ գործարանի բոլոր արդիւնաբերութիւնները գործարանական գներով, ՉԸ ՀԱՇԻԵԼՈՎ տեղափոխութեան և խանութի ԾԱԽՍԵՐԸ: Խանութի մէջ կը լինեն իրեր ԿԵՂԾ ԱՐԾԱԹԻՑ, ՄԵԼԽԻՕՐԻՑ և ՄԱՔՈՒՐ ԱՐԾԱԹԻՑ 84%:

Իմ արդիւնաբերութիւնները կատարելապէս փոխարինում են մաքուր արծաթը, մանաւանդ պատիւ ունեմ առաջարկել ԴԱՆԱԿՆԵՐ, ՊԱՏԱՌԱՔԱՂՆԵՐ, ԳԴԱԼՆԵՐ, ԹԷՅԻ ԳԴԱԼՆԵՐ, նոյնպէս ՍԵՐՎԻԶՆԵՐ սեղանի, թէյի և կաֆէի համար:

Այդ իրերը իրանց բոլոր մասերով ԱՄՈՒՐ ԵՆ, լաւ արծաթաջրված, այդ պատճառով նրանց կարելի է կրակի մէջ դնել և ԳՈՅՆԸ չեն կորցնի:

Բոլոր իրերը երկար տարիների գործածութիւնից փչանում են, ուստի ես կարող եմ նրանց ՆՈՐԻՑ արծաթաջրել կամ թէ գնել իրանց սկզբնական ԱՐԺՈՂՈՒԹԵԱՆ $^1/_3$:

Վաճառականներին և քանակութեամբ գնողներին ԶԻՋՈՒՄՆ է լինում: Օտարաքաղաքացի գնողները կարող են ստանալ իմ ապրանքները նոյն ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, ինչպէս իմ միւս բոլոր խանութներից:

Ասածներիս ճշմարտութեան մէջ յարգելի հասարակութիւնը կարող է համոզվել ԻՄ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ, որ գտնվում է ԴՎՈՐՑՕՎ ԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ վրա, Երալովի տանը, ԿԱԼԱՄԿԱՐՕՎԻ խանութի ՀԱՆԴԷՊ:

Հասցէ նամակների համար. I. ФРАЖЕ, ТИФЛИСЪ.

ԻՕՍԻՖ ՖՐԱԺԷ ՎԱՐՇԱՎԱՅԻՑ

2—6 (2)

მომავალ 1883 წელს ყოველ-დღიური გაზეთი

დ რ ო ე ბ ა

გამოვა იმავე პროგრამმითა და წესით, როგორც აქამდინ გამოდიოდა.

რედაქციას იმედი აქვს, რომ ზოგიერთ ახალი თანამშრომლებისა და სხვა ღონისძიების შემწეობით, მომავალის წლიდამ გააუმჯობესოს თავის გაზეთი და ისეთი ცვლილება შემოიღოს იმის გამოცემაში, რომლისთვისაც მკითხველნი კმაყოფილნი დარჩებიან.

ხელის-მოწერა მიიღება:

თფილისში: ,,დროების" რედაქციის კანტორაში, გალავინსკი პროსპექტზე, თ. ივ. კ. მუხრანსკის სახლებში, კლუბის ქვემოთ.

ქუთაისში:—ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში, ბულვართან.

ბათუმში:—ლევ. მჭედლიშვილთან, საკუთარს სახში.

ქალაქს გარეშე მცხოვრებთა ამ ადრესით უნდა დაიბარონ გაზეთი: Въ Тифлисъ. Въ редакцію „Дроэба".

ფასი ხელის-მოწერისა:

ერთის წლით	9 მან	სამის თვით	3 ,,
ნახევარის წლით	5 ,,	ერთის თვით	1 ,,

სხვა ვადით ხელის-მოწერა არ შეიძლება. სრული ფული ხელის-მომწერმა გაზეთის დაბარებისთანავე უნდა გამოგზავნოს რედაქციაში. ვითხოვთ აგრეთვე, რომ თავის სახელი და გვარი და საცხოვრებელი ადგილი გარკვევით დასწეროს.

რედაქტორი მესხი.
გამომცემელი სტ. მელიქიშვილი

3—3

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան" լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental" թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Декабря 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.